

A merész halandónak nevét,
S érdemekkel gazdag életét,
A kiért a barna föllegig
E kevély emlék emelkedik.
Szólj, ki által lön e köhalom:
Hála-e vagy zsarnokhatalom?

Ámde a hír' lantja nem zeneg,
Mellyet a szörny' karja ronta meg;
Hallgat ő beszédes angyala,
Csak dicsőek élnek általa;
És ki volt az átkozott vitéz?
Ő nevével, vak homályba vész. —

Reng a föld.. az emlék széthasadt..
Átok élt a kórakás alatt,
S most sohaj- s nyögésben ront elő,
Vádja méltó, vádja terhelő;
S a kelő szél' zúgó szárnyirul,
Mint silány por, tengerekbe hull.
Hült helyén gaz s hitvány dudva nő,
S míg tovább röpül a vén idő:
Agg regének kósza hanginál,
Gyász feledség' gyász ölébe száll.

TOMPA MIHÁLY.

EPIGRAMMÁK.**IGAZÍTÁS.**

Szümet mért rablád el, jég- s márványkebelű lány?
„Rablásnak ,csere' szót mondani, hol tanulád?”

HŰSÉG.

Holtig tartandó hűséget ígérsz Te nekem lány?
Olly rövid éltűnek tartod-e tenmagadat?

IRMÁHOZ.

Oh ne neved, üresen hogy térünk meg mi vadászok,
Fogni vadat szemmel, mint Te, mi nem tanulánk.

Z..G.. KÁROLY.

LEVELEK EMILIAHOZ.

XLII.

Hogy most ritkábban írok neked, kedves Emiliám, mint eddig, azt azon csoportos elfoglaltatásoknak tulajdonítsd, melyek új hivatásommal járomellenes nyakamra tolulának. Szerkesztőnek lenni nem tréfa, Zaphir, Kossuth és sok mások leirták immár egy szerkesztőnek kínait, a ki azokat nem hiszi, bár próbálja meg maga. S pedig, mi furesább, nem maga a dolog elviselhetlen, hanem a dolgok' nemei kiállhatlanok. És ezek közé á la tété kell soroznunk azon szerencsétlenséget, hogy mai világban minden ember irni akar. 15, 16 éves gyermekek ostromolják a szerkesztőt, és jaj neki, ha roszaknak találja találni ártatlan gyöngeségeiket. És ez íróviszketeg annyira ment, hogy nem kívánnék a Honderűnek több előfizetőt, mint mennyi írója vagy irkásza, vagy jobban mondva firkásza van Hunniának!

Aztán tudod, midőn az ember már nem ifju s izlése, igényei kényesednek, midőn az ember alig bukkan korunk' leghiresb írónak munkái között olyanra, melly valamennyire kielégítse vágyainkat, melly mellett el ne aludjunk: hogy az ember' fia ekkor életének nagy részét a legsilányabb, legsületlenebb irkafirkák' olvasására pazarolja: ez bizony csakugyan gyöngé tréfa és épen nem irigylendő hivatás. Talán megérjük még — és ez fényes aera lesz a szerkesztői krónikában — hogy gőz apparatust találnak föl, melyek segédszerkesztő czím alatt tetemesen fognak könnyíthetni hivatásunk' roppant nehézségein.

S aztán ha azt hiszed, hogy midőn az ember a szerkesztői hivataltalnak servust mond s néhány napra megszökik, már mindennek vége

s evvel a vershalmok és novellák elől is megszöktél, otrombán csalatkozol. A lelkismeret' furiája, meg a szerkesztői kincsek minden nyomon kísérik az embert; gőzösre ülsz, megéhezel, mákos kifli után nyúlsz utitáskádba s mit kihúsz... egy szerencsétlen novella. Kocsiba hágsz, nyári sapkát keresed s mi kezébe akad, egy boldogtalan ballada. Igen, mert gondjuk van ám segédeidnek épületes mulattatásodra, körül árkolják kocsid' vagy szobácskádat az olvasmányok' raktárával s nincs neme a vacatióknak, melyet ekkép fölfűszerezni ne készkednének.

Illy kiséretben találám magam' a napokban egy kényelmes coupe' *) rugonyos fenekén utaslag elhelyezve. A postalovak meglehetősen ügettek a vácziuton, míg nem új Pesten és Palotán keresztül a fóti határra hozának. Itt egy hosszú fasor' végénél egy várdaféle csinos őrház mosolyg a roppant park' széléről az utas elé, mellynek nyílt tornácán pompás nemzeti bérruhában áll a kapusok' egyike, magyaros barna tekintetével Tuhutum atyánkra emlékeztetve. A parknak ezen része merőben új és még fiatal ültetvényekből állván, több évek keltenek, míg az angolkert' többi részét utóléri. Mintegy jó negyedórát a park' gyönyörű árnyai közt a legjobb uton haladva egy hidhoz érsz, mellyről valóban tündéres a meglepés. A legszebb zölddel virító menedékes dombfokon emelkedik olaszos pompában gr. Károlyi István' gyönyörű kastélya. Magas kőoszlopokon nyugszik a kastély' középső peristilje, hová szélesen kinyúló lépcsőfokok vezetnek. A kastély' homlokzatának két vége kisebb architravokba olvad el, mellyek az első emeletben tornácokkal ellátvák. A középponti architrav' tetején a Károlyi czimer díszlik. E kastély mind helyzete, mind stílje, mind pedig belső elrendelésére nézve Magyarország' legpompásabb urilakainak egyike, s nincs egy is — én legalább nem ismerek — melly architecturái arányban, s az építési combinatiók' tökélyében ennél szerencsésében sikerült volna. Azon kívül válogatott könyvtár, mintegy ezerfélére menő érdekes márványgyűjtemény (mind csupa romai kövekből) miket a lelkes gróf hosszas romai lakása alatt gyűjtött, az országszerte híres fóti ménes, meg egy válogatott sweiczi tehenészet (a park' közepén) teszik a fóti lakot különösebben érdeklővé tudósok, művészek és gazdák előtt. S add mindezekhez az érdekek' legérdekesbikét, a dicsőségek' legdicsőbbjét, egy kedves, szeretetreméltó, angyaljó urnót, (szül. Eszterházy grófné) melléje egy magasbkeblű, tudományosan mű-

*) Kétülésű batárok' neme.

velt, lelkes férfit, s érezni fogod, mennyire képes vala elfelejtetni velünk e kis paradicsom a szerkesztői kinok' limbusát, bennünket egyszerre a művelt természet- és salonélet' emberévé — varázsolva.

G. Károlyi István a legelmésebb, leglelkesebb férfiak' egyike. Vele társalogni nem csak élvezet, hanem nyereség és tanulság. Nincs tárgy, mellynek érdeket ne tudna adni elméssége, nincs elmésség, mellyet érdekes tárgyra ráilleszteni ne tudna. A nemes gróf németül, francziául, angolul, latinul és olaszul úgy beszél mint anyanyelvén, ezt pedig tökéletesen jól beszéli. Nem csoda, hogy szegény Dessewffy Aurél barátunk annyira megkülönböztette minden barátai között Károlyi Istvánt, kihez a lelkeség' és szellemrokonság' minden képesaival ragaszkodott. És valóban öröm annyi üres, annyi jelentékenység nélküli fő között — minőkkel Isten látja lelkünket, bő mértékben meg vagyunk ajándékozva — végre ittott bukkanni olyanokra is, mint minő K. I. grófé. De a nemes grófnak egy tetemes hibája van, és ez annál súlyosb, mentől nagyobb tehetséggel áldották meg őt jókedvükben az Istenek. És ez a közdolgokban nemlegesség. Nem mintha nem érdekelné nemes szívet minden, mi a hon' javát, díszét, vagy romlását czélozza, hanem mert azon scepticusok közé tartozik, kik jelen elemeinkből, a megkezdett uton, újrászületési dicsőséget nem tudnak remélni. Van-e igazuk, nincs-e? a mindenható tudja; de miben valóban nincs, azt mi is tudjuk és ime őszintén ki is mondjuk. Abban t. i. nincs igazuk, hogy — kiket szellemi és anyagi tehetségekkel Isten olly dúsan ellátott, mint épen a nemes gróft — tettelesen föllépni szerénykednek, a hon' díszén, a ház' boldogságán — még azon esetre is hahogy az sikertelen volna — saját kezeikkel munkálódni és fáradozni.

A fóti park a legszebb, legnagyobb kertek' egyike. Kiterjedése 600 holdnyi, és tei a legsűrűbb, legterepélyebb facsoportokkal; s mind ez gr. Károlyi István' saját ültetvénye. Képzelted kedves Emiliám' minő érzés lehet a fóti kert' gyönyörpontjainak valamelyikén az elragadtatva magasztaló vendég felé fordulva azt mondhatni: „ez egy pusztá homoktenger volt még 1824-ben, egyetlenegy vessző nem volt rajta, s mit most lát kegyed, az az én művem.“

És ilyenkor Pest jut eszünkbe, az árnytalan, a zöldtelen homok-sivatag; Pest, mellytől csak egy órányira vagyunk és pedig körülde-nezve a legvirítóbb, a legkies paradicsomtul. Ugyan az Istenért, pesti nemes urak és polgár urak! soha, de soha nem fogtok-e ébredezni árva pusztaságtok' és tatáros vadságtok' érzetére?...
2*

Nem tehetem e helyt, hogy ne emlékezzem egy nagy igazságtalanságról, mit hirlapi bajtársink' egyike gr. Károlyi István uron elkövetett, midőn azt állította egyszer újdonságai' sorában, hogy idegenek a főtí kert nyitva nem áll, s ellentétben a gödölői uraságot magasztalá, ki — miként e hirlap állítá — minden kivétel nélkül tárva tartja kertjét az utasok és vendégek' számára. Sőt ellenkezőleg áll a dolog, mennyiben a főtí kertben nem csak gyalog, hanem lóháton és kocsin is szabad az átjárás, még pedig olyanoknak is, kik csupa utasok és nem a kert' látogatói. A nemes gróf t. i. a legszorosb parancsokat adta és adja ki szünnélkül tisztjeinek, szabadon bocsatani kertjébe és kertjén által mindenkit, kinek a honoratior czimhez csak legtávolibb igénye is lehet, azoknak száma pedig — Istené legyen a dicsőség — Pest megyében nem kicsiny. — Midőn a főtí uraság az említett cikket megolvasta, a legszigorubb nyomozás után is, vajjon történt-e azon eset, hogy valakit a kertből kiugazítottak volna, nem jött ki egyéb, mint az, hogy egy betyáros kurjongások között keresztül nyargaló pesti uracsserget — közelállót az említett cikkek' írójának szívéhez — egy uradalmi tiszt megintett, hogy szerfölött is hangos kedélyüket egy kis-sé alább hangolni sziveskedjenek. A gödölői kertbe ellenben senkinek kocsival vagy lóháton — kivétel nélkül — bemenni nem szabad, s pedig rossz neven ezt sem vehetni, ugy-e bizony, édes jó Emiliám? mert a kertészlegényeknek egyéb dolguk is van, semmint a park' költséges utjain hátra hagyott marhanyomokat le lesimígtatni. S most már nincs egyéb hátra, mint téged Pestre fölcsalni, hogy elvégre lásd azon fővárost is, melly — miként egy cactus speciosus — nő és virágzik és díszlik egy homoktenger' közepén, és lásd a főtí kertet és a gödölői gyönyörvirányokat, mellyek mint bájos oázisok zöldelnek a pusztákon, és lásd a szerencsétlen szerkesztőt, ki minden benyujtott novel-lák, románczok' és balladák' daczára is él és (mint eddig ugy ezuttal is) marad a te legalázatosabb szolgád

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁR.

PESTI SALON' HETI SZEMLÉJE.

— Mai szemlénket a francia irodalommal ismeretes hölgyeinket bizonynyal érdeklő azon párisi hírrel nyitjuk meg, miszerint Castellane gróf elkészítvén névsorát azon irónőknek, kik a tervezett 'nőakadémia' tagjai leendenének, a francia irónősereg egyhangulag elhatározá, mikép George Sanddal (Dudevant asszonysággal) egy asztalnál ülni nem fog. Ez mondanak a lapok, a francia akadémia' vonakodását juttatja eszünkbe, miszerint az Moliéret, a híres vigjátékirót tagjául választani nem akará.

— A párisi művészek egyhangulag elhatározzák megkérni a kormányt az iránt, hogy ezentul műkiállítás csak minden második évben tartassék, hogy így több ideje legyen a művésznek nagyszerű művek' tökélyesb előállítására fordítható.

— Meglepő lesz tudni a Pesti Salon' kedves olvasóinak azon legfrisebb újdonságot, hogy a francziák Bécs mellett vannak. És ezuttal nem a gyönyörű császári Szépkutat (Schönbrun), miként tett vala a dicső harczi, hanem az avval épen tőszomszédos Hietzinget választák csatáik' főszállásául. Azonban nyugodjanak meg szép nagyságtok — kiknek netán kedveseik Bécsben laknak, vagy mulatnak — mert ezuttal nem Napoleon a nagy áll vezérül sergének, nem álgyuk és szuronyok teszik a fegyver' nemét, hanem Thalia' zászlója alatti momustréfák és scribei gyárakban hegyezett, elég csinosan szűrő francz elmésségek. Azaz egyszerűebben szólva, a városunkban is megfordult s egypárszor a városi színházban művészkedett Trouillet-féle vaudeville-társaság adja hétfőnkint mulatságos színmutatványait a hietzingi műveltebb közönség előtt. E társaság, volt főnökétől megválva, Posenban és — mint mondják — itt Pesten is szándékozik újra néhány előadást megkísérteni. Sok sikert miköztünk épen nem ígérhetni nekik, mert francia közönségünk ugyan nincs, *) bár némelly magyar színházi tagoknak azon barock (parókás) gondolat jutott vala egyszer eszökbe, miszerint ők francziául játszanak. Akkor, igaz, roszacskán sikerült az arlekinád, de azóta hátha előbbre haladtunk. Tán lehetne ezen extrouillet-se-regnél vendégzerepeket megkísérteni? Mit hisznek önök? ... No de ez csak tréfa volt, s annak vesszük azt mi is. Drum keene Feendschaft!

— A mult szombati badeni reuniono csinos vendégkoszorut egyesítte az e célra elrendelt táncsterembe, a két óráig tartó vidám tánczot azonban csaknem veszélyesen kiüthetendett kis zavar szakasztá félbe egy izben, midőn t. i. a tánczterem' egyik ablakának könnyű függőnye a közel gyertyától lángba borulva az egész társaságot panicus ijedségbe ejté. A vészt néhány ügyesb fiatal ur és cseléd épen olly gyorsan hárita el, mint mi véletlenül keletkezett. Mindenesetre avis au lecteur!

— A Milanollo nővérek józsefvárosi és badeni színházi vendéjátéki cyclusok után újra a karinthiai kapunál kezdtek bucsúztatni, pedig elég tele házaktól. Mit e két csodagyermek tanúsított, az még senkinek Bécsben nem sikerült, mert a fővárosban és környékein több mint harmincz

*) Azonban legyünk csak méltányosak, mert magyar sincs.